
ТЕРИТОРИЈАЛНА РЕПРЕЗЕНТАТИВНОСТ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ НАКОН ИЗБОРА 2022. ГОДИНЕ*

УДК 342.53:342.82(497.11)“2022“

DOI: <https://doi.org/10.22182/spm.specijal42022.11>

Прегледни рад

Дејан Бурсаћ**

Институт за политичке студије, Београд

Сажетак

Народна скупштина Републике Србије показује два повезана проблема у погледу територијалне репрезентативности: висок ниво метрополизиције, тј. натпредстављености Београда као кључног политичког, економског и демографског центра; као и слабу представљеност локалних средина, при чему око половине локалних самоуправа нема изабране посланике у парламенту. Такав исход резултат је више фактора: пре свега потпуно деперсонализованог изборног система у којем се посланици бирају на затвореним листама, а у једној изборној јединици која покрива територију целе земље, али и других друштвено-политичких околности, попут наслеђене централизације политичког живота типичне за пост-социјалистичка друштва Централне и Источне Европе. Циљ овог рада је тројак: најпре, да представи и дескриптивно анализира трендове територијалног представљања

* Рад је настао у оквиру научно-истраживачке делатности Института за политичке студије, коју финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

** Имејл-адреса аутора: dejan.bursac@ips.ac.rs

у сазиву Народне скупштине изабраном на ванредним парламентарним изборима 2022. године; да их упореди са налазима претходних студија и претходних изборних циклуса, покушавајући да уочи трендове у погледу натпредстављености престонице и потпредстављености периферних локалних самоуправа; и најзад, да испита утицај политичке динамике, тј. броја изабраних листа и политичких партија на равномерну географску заступљеност. Наиме, неке од ранијих студија указују да територијална репрезентативност опада са растом броја изабраних листа, што се објашњава концентрацијом највиших страначких функционера тј. водећих места на листи у Београду, а што даље води већој метрополитацији политички плуралнијих сазива Народне скупштине.

Кључне речи: Народна скупштина, избори 2022, територијална репрезентативност, географска представљеност, метрополитација, пропорционални изборни систем

УВОД

У политичким наукама постоји релативно раширена претпоставка да пропорционални изборни системи не подстичу равномерну географску представљеност различитих делова неке земље, нарочито онда када не укључују посебне механизме за локалну репрезентацију, као што је увођење више изборних јединица (видети нпр. Carey & Shugart 1995; Norton 1997; Colomer 2010). Са друге стране, бројне студије показују да гласачи преферирају понуду кандидата са којима су географски повезани – најчешће кандидата који живе у њиховим местима, градовима или регионима. То је нарочито случај у већинским изборним системима којима је инхерентан територијално базирани аспект представљања. Примера ради, географска дистанца између гласача и партијских лидера показује јак ефекат на изборне одлуке гласача у Канади (Cutler 2002), а аутори налазе сличне трендове и у случају избора у Аустралији, где поред пребивалишта, шансе за избор значајно повећава и активно присуство, тј. политички рад кандидата у локалној заједници

(Studlar & McAllister 1996). У Великој Британији, кандидати који живе у изборној јединици у којој су номиновани имају веће шансе за избор од осталих (Arzheimer & Evans 2014). Наравно, гласачима у једномандатним изборним јединицама је једноставније да изразе преференције према личним одликама појединачних кандидата, укључујући ту и пребивалиште, како због потпуне персонализације политичке понуде, тако и због уграђеног територијалног аспекта везе између бирача и изабраног представника. Међутим, аутори указују да се гласачи делом одређују према овим карактеристикама и у пропорционалним системима, мада подстицаји за то опадају како расте величина изборне јединице (видети: Andre & Depauw 2013; Andre, Depauw & Deschouwer 2014).

Дакле, чак и у пропорционалном систему какав је Србија, гласачи понекад одлуку доносе на основу доступности информација о локалном „пореклу“ кандидата на листи, будући да они у том случају могу да представљају себе (и целу листу) као потенцијално бенефитну за дотични град или регију, капитализујући гласачку претпоставку да географска припадност значи и приврженост локалним интересима (видети: Mansbridge 1999, 629). Фамилијарност са кандидатом и локал-патриотизам су у том случају комплементарни са интересном компонентом, будући да гласачи могу од изабраних представника да очекују веће залагање за удео у алокацији буџетских средстава за локалне заједнице из којих долазе (на основу: Carozzi & Repetto 2016). Андре и Депоу (Andre & Depauw 2018) чак тврде да је оријентација кандидата у овом случају врло уска, и да се односи пре свега на представљање специфичног места из којег долазе, у односу на ширу изборну јединицу, округ или регион – и то без обзира да ли се ради о систему отворених или затворених листа. Њихови налази даље воде закључку да, чак и у ригидном изборном систему са затвореним листама и једном изборном јединицом, какав Србија примењује још од 2000. године, постоји одређени ниво обзира гласача према територијалном елементу и самим тим подстицај политичким партијама да географски избалансирају понуђене листе. Такав налаз подржавају студије које су се бавиле појединачним земљама: нпр. то је потврђено у случајевима Израела и Холандије, чији изборни системи сличе српском (Latner & McGann 2005); или у случају Португала, који додуше има више изборних јединица али са затвореним листама (Espirito-Santo & Sanches 2018). У наведеним студијама, изборне листе показују висок проценат заступљености локалних кандидата, а политичке партије усвајају интерне механизме за локалну или регионалну представљеност,

упркос непостојању институционалних подстицаја.

Међутим, примери из ранијих истраживања која се баве Србијом показују управо супротно: високу централизацију политичког живота, уз тренд раста броја локалних самоуправа из којих не долази нити један посланик, као и идентификовану натпредстављеност Београда у законодавном телу (нпр. Јovanović 2008; Orlović 2011). Оба ова аутора наводе да општине које нису представљене углавном спадају у ред економски слабо развијених и малих по броју становника. Такве налазе потврђује и аутор овог истраживања, у студији спроведеној 2020. године (видети: Vuršać 2020), када је утврђено да у Народној скупштини Републике Србије заиста долази до високе метрополитације, при чему град Београд у појединим сазивима у оквиру пропорционалног изборног система има чак два пута више посланика од удела броја становника престонице у укупној популацији Србије (као и да тај коефицијент ретко пада испод вредности 1,5 – што значи да Београд има бар за 50% већи удео посланика од удела становника). Последично, проценат локалних самоуправа без „свог“ посланика варира између 49% и 66%, при чему просечна непредстављена општина обично има мање од 20 хиљада становника и припада трећој или последњој, четвртој категорији развијености. Поред тога, наведено истраживање је уочило постојање корелације између равномерне географске представљености и броја изборних листа које су прешле цензус, што је нарочито изражено у последњој деценији. Ако већи број листа пређе изборни праг, то води лошијој географској представљености, што значи да партије иначе немају подстицај да на висока (тзв. пролазна) места на листама стављају локалне кандидате, већ се регионална заступљеност остварује тек на нижим местима на листи. Дакле, једино у случају уласка мањег броја листа (са већим бројем посланика) у парламент, омогућава се да више локалних самоуправа добије „свог“ посланика. Наравно, то не важи за листе странака етничких мањина, које због концентрације ових демографских група у рубним деловима земље обично у врх листе стављају локалне кандидате, али њихов број је сразмерно мали.

Намера аутора овог рада је управо да реплицира поменуто истраживање обављено након избора 2020. и то на новом узорку са парламентарних избора 2022. године, нарочито узевши у обзир измењен политички контекст у односу на претходни изборни циклус. Тада је дошло до бојкота од стране опозиционих странака и самим тим до уласка мањег броја изборних листа у Народну скупштину (свега три су успеле да пређу цензус од 3%), као и до повећаног

присуства изабраних представника мањинских странака, што је последица како нових изборних правила, тако и ниже укупне излазности, што је у релативном односу мањинским листама донело нешто већи проценат гласова. Циљ ове студије је стога провера хипотеза које се тичу метрополитације и равномерне географске представљености у пропорционалном систему са затвореним листама и једном изборном јединицом, али и налаза који говоре да територијална репрезентативност опада са растом броја изабраних листа, а узевши у обзир и нови контекст правила која су почела да важе пред изборе 2020. године, а сада су први пут примењена на изборима у којима је учествовао цео политички спектар.

ТЕРИТОРИЈАЛНА РЕПРЕЗЕНТАТИВНОСТ НА ИЗБОРИМА 2022.

Приликом анализа које следе, у обзир су узети само посланици изабрани са листа по редоследу који је утврдила Републичка изборна комисија на дан утврђивања коначних резултата избора, без накнадних промена у саставу скупштине (сви подаци о пребивалишту изабраних посланика преузети су из: Mihajlović i Radonjić 2010; Republička izborna komisija 2022). Ниво анализе је општина, осим у случају градова који имају више општина у свом саставу (Београд, Ниш, Пожаревац, Врање, Ужице; као и Крагујевац и Нови Сад у ранијим периодима). У том случају ниво анализе је град у целини, будући да на изборним листама не постоји општеприхваћена методологија одређивања пребивалишта кандидата, те је понекад наведен град, а понекад градска општина, па чак место или месна заједница становања. На овај начин, приступ је униформисан и избегнуте су евентуалне грешке. Коначно, што се тиче Косова и Метохије, у обзир ће бити узете само оне локалне самоуправе у којима су организовани избори за Народну скупштину, а у појединим збирним анализама КиМ ће бити изузети због одсуства података, што ће бити наглашено.

Резултати парламентарних избора 2022. нам говоре да 250 посланика изабраних са укупно дванаест изборних листа (седам регуларних и пет мањинских) долази из 72 локалне самоуправе, а да је укупно 96 градова или општина остало без посланика у овом сазиву. Процент од 57,14% непредстављених локалних самоуправа означава погоршање у односу на претходни сазив, када мање од половине градова и општина није имало изабраног представника (видети: Табела 1). Без посланика је остао град Бор (48 хиљада

становника), као и неколико већих општина: нпр. Параћин (54 хиљаде), Алексинац (52 хиљаде), Горњи Милановац и Кула (по 43 хиљаде).

Табела 1. Локална представљеност у Народној скупштини на изборима 2000–2022. (Србија без КиМ)

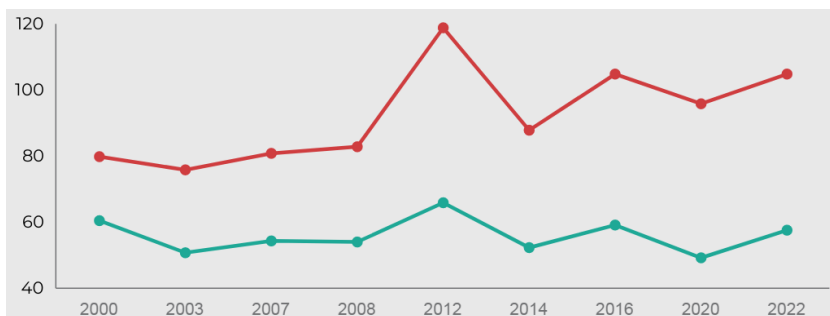
Избори	% ЈЛС без посланика	Укупно грађана без посланика	Просечна величина ЈЛС без посланика	Представљеност Београда (удео посланика према уделу становника)
2000	60,63	2.283.529	25.949	1,61
2003	50,91	1.462.520	21.196	1,45
2007	54,49	1.595.655	21.275	1,54
2008	54,17	1.635.572	22.716	1,58
2012	66,05	1.851.256	19.906	2,09
2014	52,47	1.356.731	18.843	1,54
2016	59,3	1.568.452	18.452	1,84
2020	49,38	1.225.106	18.848	1,68
2022	57,14	1.409.459	18.305	1,84

Осим неколико наведених већих општина, остатак непредстављених углавном можемо убројати у мале: уосталом, просечна величина јединице локалне самоуправе без представника у парламенту изабраном 2022. износи тек 18.305 становника, што је ниже него у претходним изборним циклусима, указујући на стабилан тренд смањења просечног броја становника непредстављене општине. Укупно, без представљања по територијалном принципу је остало више од 1,4 милиона становника на територији Србије без Косова и Метохије. Општине које ниједном од 2000. године и увођења пропорционалног система са једном изборном јединицом нису представљене (Чока, Опово, Пландиште, Бач, Лајковац, Љиг, Мионица, Осечина, Голубац, Жабари, Жагубица, Мало Црниће, Баточина, Лапово, Ражањ, Бојник, Медвеђа) и сада су остале без посланика, те се потврдио тренд да се углавном ради о занемаривању малих локалних самоуправа (све наведене имају мање од 20 хиљада становника), које заостају по питању развијености.

У погледу метрополитације, број посланика са пребивалиштем у престоници се повећао и вратио на ниво из 2016. године, те сада износи 105. Удео посланика из Београда поново значајно премашује

удео броја становника престонице у укупној популацији Србије, и то за 184% (Табела 1). Уз идентичну 2016. годину, већи број посланика из Београда је изабран само у једном случају: на изборима 2012, када је постављен рекорд од 119 београдских парламентарца. Занимљиво је упоредити однос метрополизације и непредстављености локалних самоуправа (видети: Графикон 1). Чини се да се функције обе варијабле углавном поклапају, тј. да се број посланика из Београда повећава на рачун непредстављености других градова и општина, са највишим вредностима израженим 2012. године. Две вредности су најближе 2000. године, када је такође огроман број општина остао без изабраног представника (60,63%), док метрополизација, иако повећана у односу на претходни пропорционални систем са 29 изборних јединица, није ни приближно досегла рекордне вредности виђене 2012. и 2016. године. Објашњење за то се може наћи у политичком контексту, тј. чињеници да је велики број кандидата Демократске опозиције Србије, листе која је остварила доминантну победу на овим изборима, дошао из ограниченог броја градских центара који су препознати као упоришта опозиције – те смањење локалног представљања углавном малих општина није учињено у корист Београда, већ осталих већих градова, углавном оних у којима су странке ДОС-а преузеле локалну власт 1997. године.

Графикон 1. Однос између броја посланика из Београда (црвена линија) и процента локалних самоуправа без посланика (зелена линија) на изборима 2000–2022.



Базични статистички тестови потврђују генерални тренд: број посланика из Београда налази се у јакој корелацији ($r = 0,856$) са бројем непредстављених општина, на целом узорку свих изборних циклуса од почетка вишестраначја, док је на узорку девет изборних циклуса од увођења пропорционалног система са једном изборном јединицом коефицијент нижи, али и даље наводи на постојање

умерено јаке корелације ($r = 0,611$). Без поменутих избора 2000. на којима је дошло до више представљености осталих већих градских центара због природе организационе структуре тадашњег ДОС-а, коефицијент корелације износи $r = 0,8$.

Што се тиче осталих градских средина, поред Београда за који смо већ утврдили да је константно натпредстављен (индекс 1,84 на последњим изборима), упоредили смо однос удела броја становника и удела посланика за све веће градове у Србији (Табела 2). Висок коефицијент тако исказује и Нови Сад, са својих 24 посланика, што чини више него двоструко већу репрезентацију од удела становништва коју овај град има у популацији целе земље. Натпредстављени су и Краљево и Нови Пазар, који то дугује концентрацији бошњачке мањине, те избору тројице мањинских посланика из овог града. Остали већи градови су углавном благо потпредстављени, са изузетком неколико драстичних одступања, као што су Смедерево са свега једним или Панчево са два посланика. Ипак, доминација Београда се, како смо утврдили, највише остварује на уштрб више од половине непредстављених градова и општина, од којих већину можемо сврстати у оне са мање становника.

Табела 2. Представљеност градова са више од 100 хиљада становника у Народној скупштини у односу на удео у укупној популацији Србије (без КиМ), на изборима 2022.

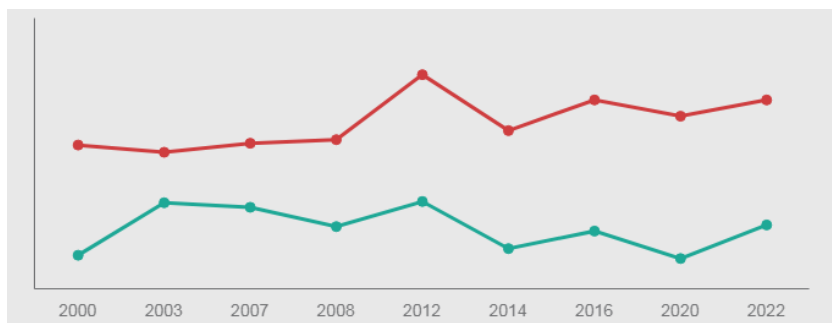
Град	Удео популације града у укупној популацији Србије*	Удео посланика из града у укупном броју (250)	Пропорционалност (1 = идеалан однос удела популације и посланика)
Нови Сад	4,75%	9,6%	2,02
Ниш	3,62%	3,2%	0,88
Крагујевац	2,50%	2%	0,80
Лесковац	2,01%	1,6%	0,80
Суботица	1,97%	1,2%	0,61
Крушевац	1,79%	1,2%	0,67
Краљево	1,75%	2%	1,14
Панчево	1,72%	0,8%	0,47
Зрењанин	1,72%	1,6%	0,93
Шабац	1,61%	1,2%	0,75
Чачак	1,60%	1,2%	0,75
Смедерево	1,51%	0,4%	0,26
Нови Пазар	1,4%	1,6%	1,14

* - према Попису из 2011. године (Republički zavod za statistiku 2022)

УТИЦАЈ ПОЛИТИЧКЕ ДИНАМИКЕ НА ТЕРИТОРИЈАЛНО ПРЕДСТАВЉАЊЕ

Централизација политичког живота манифестује се кроз занимљив ефекат броја изборних листа које пређу цензус на територијалну репрезентацију, пре свега на број посланика са пребивалиштем у Београду. Као што смо већ видели на основу резултата претходног истраживања (Bursać 2020), у годинама у којима је број листа које су ушле у Народну скупштину натпросечно висок (11 или 12), значајно расте број престоничких посланика. Претпостављамо да се објашњење налази у томе што висока места на листама углавном заузимају страначки функционери или јавности познати кандидати који су у највећој мери концентрисани у Београду као политичком, економском, културном и образовном центру (Графикон 2).

Графикон 2. Однос између броја посланика из Београда (црвена линија) и ефективног броја парламентарних листа (зелена линија) на изборима 2000–2022.



Да бисмо проверили ту тврдњу, статистички смо тестирали корелације између неколико варијабли: број посланика из Београда и проценат непредстављених локалних самоуправа смо упоредили са укупним бројем изабраних листа, бројем изабраних листа без странака националних мањина, као и са ефективним бројем парламентарних листа (Laakso & Taagerera 1979). У периоду од 2000. године, удео броја посланика из Београда показује умерено јаку корелацију са укупним бројем изборних листа у парламенту ($r = 0,673$). Међутим, хипотеза се потврђује онда када се исти тестови примене на период од пет изборних циклуса од 2012. године, у којима је због доминације СНС и последичног распада локалне инфраструктуре такмаца (или немогућности да успоставе исту

на целој територији земље, уколико се ради о новим актерима) дошло до приметног тренда ограничења активности опозиционих странака на свега неколико највећих урбаних центара, а примарно на Београд. У том десетогодишњем периоду, број посланика из Београда (и проценат непредстављених општина) се налазе у јакој статистички значајној корелацији са варијаблом ефективног броја парламентарних листа ($r = 0,914$ за Београд; односно $r = 0,976$ за непредстављене). Корелација са укупним бројем листа је такође јака, али се налази изван опсега статистичке значајности.

Коефицијенти дакле указују на позитиван утицај броја листа у парламенту на метрополизацију највишег представничког тела и последично, негативан утицај на равномерну локалну заступљеност у Народној скупштини. Чини се да у периоду доминације СНС, остали актери, чак и онда када пређу цензус, не успевају да остваре довољан број мандата да би се са њихових листа испољила локална представљеност, с обзиром на то да се локалним кандидатима углавном попуњавају нижа места на листи. Погледајмо уосталом састав изабраних посланичких група на изборима 2022. године. Уколико занемаримо мањинске листе (укупно имају 13 посланика, од тога је само један из Београда), на осталих седам листа доминирају престонички посланици (видети: Табела 3). Изузетак за то су Двери – ПОКС, који су понудили регионално избалансирану листу и међу чијих 10 изабраних посланика се налази само један из Београда. Од 13 посланика са листе Морамо, чак 8 долази из Београда; слично је и са Заветницима (7 од изабраних 10) или листом Уједињени за победу Србије, која је од 38 изабраних посланика кандидовала чак 20 из престонице. У случају ове листе, није помогла ни чињеница да се ради о коалицији више странака, од којих већина има централу, релативно развијену инфраструктуру и гласачку базу управо у Београду. Упркос томе, не треба занемарити да је метрополизацији понајвише допринела управо СНС – иако се ради о странци са релативно нижим уделом посланика из престонице (40,83%) и листи са које је дошао највећи број представника мањих и периферних општина (због саме чињенице да су освојили чак 120 мандата што им је омогућило представљање локалних функционера са нижих места на листи), ипак је са ове листе дошло чак 49 београдских посланика, што је скоро половина од укупног броја.

Табела 3. Метрополитанизација парламента по листама на изборима 2022.

Листа	Укупан број изабраних посланика	% посланика са пребивалиштем у Београду
Српска напредна странка	120	40,83
Социјалистичка партија Србије	31	41,94
Савез војвођанских Мађара*	5	0
Уједињени за победу Србије	38	52,63
НАДА	15	40
Заветници	10	70
Странка правде и помирења*	3	0
Морамо	13	61,54
Двери – ПОКС	10	10
Заједно за Војводину*	2	50
СДА Санцака*	2	0
Коалиција Албанаца Долине*	1	0

* - мањинска листа

ЗАКЉУЧАК

Трендови метрополитанизације парламента и паралелно, слабе заступљености локалних самоуправа, уочени у оквиру пропорционалног система са затвореним листама и једном изборном јединицом, а нарочито изражени од када у партијском систему постоји доминантан актер у виду СНС, настављени су и на изборима 2022. године – и то упркос делимично промењеним политичким околностима (нова изборна правила попут смањеног цензуса, у комбинацији са изласком целог релевантног партијског спектра на изборе). Штавише, може се рећи да су нова институционална правила негативно утицала на равномерну територијалну представљеност, тиме што су омогућила улазак већег броја листа у Народну скупштину, а посебно изузетно централизованих листа Морамо и Заветници. Са друге стране, мањински представници

који обично долазе из периферних делова земље, у комбинацији са изузетно територијално диверзификованом посланичком групом Двери – ПОКС, благо су ублажили тај тренд.

Ипак, и на изборима 2022. се потврдило да пример Србије стоји у контрасту са сличним изборним системима анализираним у неколико студија (видети: Latner & McGann 2005; Espirito-Santo & Sanches 2018) у којима се показало да политичке странке теже да обезбеде равномерну географску заступљеност на листама, чак иако за то не постоје институционални подстицаји. Јак дугогодишњи феномен „београдизације“ индицира могућност да се ради о наслеђеној централизацији политичког и уопште друштвеног живота генерално карактеристичној за пост-социјалистичка друштва (видети: Vučićević & Bursać 2022), а у комбинацији са ригидним изборним системом и пропорционалном систему нетипичном политичком динамиком доминације једног актера, који је структурно и кадровски ограничио опозиционе странке на престоницу. Таква ситуација резултирала је високо метрополизованим парламентом, огромним уделом (готово константно преко половине) непредстављених јединица локалне самоуправе и коначно, чињеницом да чак ни плурализација парламента не повећава географску представљеност, већ управо супротно – утиче негативно на њу, будући да већина „осталих“ релевантних актера у партијском систему не долази из регионалне политичке динамике, већ су такође базирани у Београду. Статистички тестови које смо извели потврђују корелације између броја листа и броја београдских посланика, нарочито изражене у свим изборним циклусима након 2012. године.

Можемо рећи да су трендови метрополизације парламента и неравномерне територијалне представљености сада већ утврђене одлике српског политичког система. Питање за будућа истраживања ових тема јесте како такав оквир утиче не само на демократски легитимитет изабраних представника и односе унутар политичког система, већ свеукупно на развој земље, а посебно на развојне показатеље периферних и непредстављених региона, градова и општина. У том смислу, недостатак механизма који би обезбедили већу персонализацију изборног система и могућност бирачима, али и странкама, да политичке одлуке доносе и на основу географског порекла кандидата; или пак територијализација кроз увођење више изборних јединица, могли би се показати као неке од кључних препрека не само демократском, него и економском, инфраструктурном и социјалном развоју Србије у будућности.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Andre, A. & Depauw, S. 2013. "District Magnitude and Home Style of Representation in European Democracies." *West European Politics*, 36 (5), 986-1006.
- Andre, A. & Depauw, S. 2018. "Looking beyond the district: The representation of geographical sub-constituencies across Europe." *International Political Science Review*, 39 (2), 256-272.
- Andre, A. Depauw, S. & Deschouwer, K. 2014. "Legislators' local roots: Disentangling the effect of district magnitude." *Party Politics*, 20 (6), 904-917.
- Arzheimer, K. & Evans, J. 2014. "Candidate geolocation and voter choice in the 2013 English County Council elections." *Research and Politics*, 1 (2), 1-9.
- Bursać, D. 2020. „Trideset godina metropolizacije parlamenta.“ U *Kako, koga i zašto smo birali. Izbori u Srbiji 1990-2020. godine*, ur. M. Jovanović i D. Vučićević, Beograd: Službeni glasnik: Institut za političke studije.
- Carey, J. & Shugart, M. 1995. "Incentives to Cultivate a Personal Vote: a Rank Ordering of Electoral Formulas." *Electoral Studies*, 14 (4), 417-439.
- Carozzi, F. & Repetto, L. 2016. "Sending the pork home: Birth town bias in transfers to Italian municipalities." *Journal of Public Economics*, 134, 42-52.
- Colomer, J. M. 2011. "Introduction: Personal and Party Representation." In *Personal Representation: The Neglected Dimension of Electoral Systems*, ed. J. M. Colomer. Colchester: ECPR Press.
- Cutler, F. 2002. "The Simplest Shortcut of All: Sociodemographic Characteristics and Electoral Choice." *The Journal of Politics*, 64 (2), 466-490.
- Vučičević, D. & Bursać, D. 2022. "Voting Local? Electoral Rules and Geographical Representation in Europe." Paper presented at the *Elections – Democracy – Covid-19. Lessons from Europe* conference, February 25th 2022, University of Warsaw & Institute for Political Studies, Belgrade.
- Espirito-Santo, A. & Sanches Rodrigues, E. 2018. "Looking for locals under a closed-list proportional representation system: The case of Portugal." *Electoral Studies*, 52, 117-127.

- Jovanović, M. 2008. „Narodna skupština – deformacije teritorijalnog predstavljanja.“ *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, 2(2), 117-132.
- Laakso, M. & Taagepera, R. 1979. “Effective Number of Parties: A Measure with Application to West Europe.” *Comparative Political Studies*, 12 (1), 3–27.
- Latner, M. & McGann, A. 2005. “Geographical representation under proportional representation: The cases of Israel and the Netherlands.” *Electoral Studies*, 24 (4), 709-734.
- Mansbridge, J. 1999. “Should Blacks Represent Blacks and Women Represent Women? A Contingent Yes.” *The Journal of Politics*, 61 (3), 628-657.
- Mihajlović, V. i Radonjić, Z. 2011. *Dve decenije višestranačja u Republici Srbiji: ustavi, izbori i nosioci vlasti 1990–2010*. Beograd: Službeni glasnik.
- Norton, P. 1997. “The Case for First-Past-The-Post.” *Representation*, 34, 84-88.
- Orlović, S. 2011. „Izborni sistem i institucionalni dizajn.“ U *Preporuke za izmenu izbornog zakonodavstva u Srbiji*, ur. Z. Stojiljković i D. Spasojević. Beograd: NDI.
- Republička izborna komisija. 2022. Poslednji pristup 08. jul 2022. <https://www.rik.parlament.gov.rs/>
- Republički zavod za statistiku. 2022. Poslednji pristup 08. jul 2022. <https://www.stat.gov.rs/>
- Studlar D. T. & McAllister, I. 1996. “Constituency Activity and Representational Roles among Australian Legislators.” *The Journal of Politics*, 58 (1), 69-90.

Dejan Bursac*

Institute for Political Studies, Belgrade

GEOGRAPHICAL REPRESENTATION AFTER
THE 2022 SERBIAN ELECTIONS

Resume

The National Assembly of the Republic of Serbia demonstrates two related long-term problems in terms of geographical representation: a high level of metropolization, i.e. overrepresentation of the capital city Belgrade, as well as weak representation of local municipalities, with about half of them not having elected members in the parliament. This outcome is a result of several factors, most notably a completely depersonalized electoral system in which deputies are elected on closed-lists in a nationwide district at-large, but also of other socio-political circumstances, such as inherited centralization of politics typical for post-socialist Central and Eastern Europe. The aim of this paper is threefold: firstly, to present and descriptively analyze the trends of geographical representation in the current National Assembly elected in 2022; then to compare them with the findings of previous studies and previous electoral cycles, in order to identify the trends in territorial representation; and finally, to examine the influence of political dynamics on equal representation of localities. Namely, some of the earlier studies indicate that geographical representation decreases with the increase in the number of elected lists, which is a phenomenon explained by the concentration of the party officials, who also top most of the electoral lists, in the capital city. This further leads to higher metropolization of politically more plural convocations of the Serbian parliament.

* E-mail: dejan.bursac@ips.ac.rs

* Овај рад је примљен 15. јула 2022. године, а прихваћен на састанку Редакције 15. септембра 2022. године.

Keywords: National Assembly of the Republic of Serbia, 2022 Serbian elections, geographical representation, representation of localities, metropolization, proportional representation, PR list
